

Vetenskapsfilosofer om demarkering

Sven Ove Hansson rapporterar från en vetenskapsfilosofisk konferens.

VID DEN EUROPEISKA konferensen om vetenskapsfilosofi (European Philosophy of Science Association, 4th Conference) i Helsingfors i augusti 2013 handlade ett av de mest välbesökta seminarierna om demarkationsproblemet, d.v.s. hur man ska dra gränsen mellan vetenskap och pseudovetenskap. Detta problem har inte varit särskilt uppmärksammat på senare tid, men det blev aktuellt i och med en ny antologi, *Philosophy of Pseudoscience*, redigerad av Massimo Pigliucci och Maarten Boudry. Vid seminariet medverkade redaktörerna samt ytterligare två av bokens författare, nämligen Carol Cleland och jag själv.

Pigliucci diskuterade skälen till att demarkationsproblemet blivit så föga studerat under senare år. En viktig orsak är att många filosofer har tagit starkt intryck av en artikel av Larry Laudan från 1983, "The demise of the demarcation problem" (Demarkationsproblemets hädanfärd). Laudan hävdade där att gränsdragningen mellan

vetenskap och pseudovetenskap, om den alls kan göras, är rent inomdisciplinär och måste skötas separat inom varje vetenskap: Fysiker ska avgöra vad som är legitim fysik, biologer vad som är legitim biologi etc., och någon mera generell fråga finns inte. Pigliucci hävdar att detta är fel och att det faktiskt behövs en generell definition, eftersom skillnaden mellan vetenskap och pseudovetenskap är generell, och gemensam för de olika vetenskaperna.

Carol Cleland satte fokus på icke-experimentell vetenskap och i synnerhet på de i vid mening historiska vetenskaperna (vilket innefattar t.ex. paleontologi och kosmologi). De historiska vetenskaperna har mycket gemensamt, menade hon. Både historikern och paleontologen letar efter den bästa förklaringen till de iakttagelser som har gjorts. Som exempel använde hon sökandet efter förklaringar till de upprepade massutdöendena under jordens historia.

Själv argumenterade jag för att gränsen mellan vetenskap och pseudovetenskap ska dras utifrån en definition av vetenskap som den vid tillfället mest tillförlitliga kunskapen. Pseudovetenskap utmärker sig då genom att dels vara avsevärt mindre tillförlitlig än den aktuella vetenskapen, dels vara uttryck för något slags doktrin som felaktigt utger sig för att

Skillnaden mellan vetenskap och pseudovetenskap är inte statisk. Gårdagens vetenskap kan ha blivit dagens pseudovetenskap.

vara den mest tillförlitliga kunskapen. En fördel med denna definition är att den gör det tydligt att skillnaden mellan vetenskap och pseudovetenskap inte är statisk. Gårdagens vetenskap kan ha blivit dagens pseudovetenskap.

Maarten Boudry diskuterade den praktiska nyttan av att göra tydlig skillnad mellan vetenskap och pseudovetenskap. Han presenterade bl.a. den här återgivna, mycket tänkvärda, tabellen över märkliga påståenden och vilka kommersiella konsekvenser det skulle få om de vore sanna.

Den efterföljande diskussionen var mycket konstruktiv, och möjligen har seminariet bidragit till ett ökat intresse bland vetenskapsfilosofier för gränsdragningsfrågan och för andra filosofiska frågor som pseudovetenskapen ger upphov till.

Märkligt fenomen	Om det fungerade skulle företag tjäna storkovan på...	Gör de det?
Fjärrsyn	Oljepropektering	Nej
Slagrutor		Nej
Aura	Kostnadsbesparingar i sjukvården	Nej
Homeopati		Nej
Förbön på avstånd		Nej
Astrologi	Finansmarknaden, planering av affärsverksamhet	Nej
Tarotkort		Nej
Kristallenergi	Energiproduktion	Nej
Besvärjelser	Militära tillämpningar	Nej
Relativitet	GPS	Ja
Kvantelektrodynamik	Halvledarteknik	Ja